

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte
Et Statv Religionis**

Qvo Quid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

XV. De transitu Religiosi ad Episcopatum, & de obligationibus eius ex vi
votorum castitatis, & paupertatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

modatam; tunc ergo alium trāsferre ex altero monasterio, propter hunc finem, ut maneat extra claustrum, non est malum.

XV.
An sit distinctus ordo eo ipso quod habet distinctionem Generalem.

Solum potest dubitari an habeat locum hoc decretum Concilij à transitu à familia vnus ordinis, ad aliam familiam eiusdem ordinis, quando sunt ita diuise, ut vnum caput, seu Generalem communem non habeant, quales sunt familie Sancti Benedicti, aut S. Bernardi in Lusitania, Castella, & Italia, & in ordine Carmelitarum Mitigati, & Discalceati, & in ordine S. Francisci, Conuenticuales, Observantes, & Capucini Hispanie. In his enim, & similibus est specialis ratio dubitandi, quia licet propter conuenientiam in regula & primo fundatore, censeantur vna religio, tamen simpliciter videntur distinctæ, quia vnitas religionis est vnitas corporis politici, quæ sine vno capite non videtur esse posse. Sed de hac vnitate, vel distinctione talium religionum dicturi sumus tractatu sequenti; nunc quod ad præsens attinet, videtur hæc vnitas sufficiens, ut hic transitus non censeatur esse ab vno ordine in alium. Quod præcipue videtur clarum, quando pluralitas illa familiarum solum est propter diuersitatem nationum aut regnorum; nam hæc diuersitas valde materialis est, cum alioquin in fine, & substantialibus medijs, ceremoniis, regula, clausura, & habitu sit conformitas. Conuenientia autem in vno capite etiam erat ex vi institutionis inter has familias, & semper remanet aliquod eius vestigium; quod autem Summus Pontifex exemptione maiorem, aut minorem huic vel illi familie, & Prælati Prouincialibus, vel Nationalibus earum tribuat, non tollit prædictam vnitatem; imò licet singulas cum suis Prælati immediate sibi in omnibus subiiceret, sufficienter in illo vnirentur, tanquam in vno supremo Prælati talis religionis, præsertim in ordine ad transitum de quo agimus, in quo magis consideratur vnitas, vel distinctio in modo viuendi, & tendendi ad perfectionem, ex vi talis professionis. Et ideo vbi distinctio harum familiarum est, etiam in rigore vitæ, & obseruantia regule, & aliquo modo in habitu, magis dubia est dicta resolutio. Nihilominus tamen etiam pro his religionibus censeo esse retinendam, tum quia substantialis conuenientia semper manet; tum maxime, quia verba legum intelligenda sunt iuxta communem vsu; communiter autem, quælibet ex his religionibus, vna reputatur, ut tota religio S. Francisci numeratur vna ex mendicantibus, & alia religio Carmelitarum; & ideo communiter etiam, qui mutatur ab vna familia in aliam, non censetur mutare religionem.

XVI.
Quid dicendum de asseruione bonorum in hoc transitu.

Est autem aduertendum in hoc transitu intra eandem religionem posse habere locum quæ c. præced. diximus de bonis temporalibus secum deferendis vel relinquendis; nam quantum attinet ad religiosum ipsum, idem est fundamentum paupertatis, ut nihil secum deferre possit, nisi quæ ad necessariu vsu conceduntur. Quod verò spectat ad ipsa monasteria, potest quidem intra eandem religionem esse maior quædam bonorum communicatio, in qua in primis seruanda est regula, deinde honesta consuetudo; postea decens ac prudens liberalitas Prælati, quæ paupertatis & discretæ administrationis limites non excedit. Quando verò tanta est distinctio prouinciarum, seu familiarum eiusdem religionis, ut nec conuenientiam in vno Generali habeant, nec communes congregaciones, seu capitula, tanta solet esse distinctio in temporalibus bonis, quanta inter diuersas religiones, & ideo omnia superius dicta in rigore seruanda sunt, nisi vbi aliud habuit consuetudo.

XVII.

Vltimò dubitari potest, an post translationem factam ab vna religione ad aliam legitimè, & iuxta

intentionem Concilij, possit postea Prælati equali libertate, seu facultate, seu ex simili ratione dare licentiam translati ad viuendum extra claustrum, sicut cæteris subditis suis. Ratio dubij est, quia si hoc admittimus, nullius vtilitatis est prouidentia Concilij, quod in legibus interpretandis cauedum est. Antecedens patet, quia Concilium cauere voluit, ne hi translati facile obtineant licentiam manendi extra claustrum, & ideo prohibet ne ad hoc recipiantur, si autem eadem facilitate possent hanc licentiam obtinere, quæ cæteri, non obstant hac prohibitionem Concilij, non consequeretur Concilium, quod intendit: Responderetur nihilominus, posse Prælatum eodem modo mittere, vel licentiam dare his translatis, ac cæteris, solum facta exceptione, ne illa facultas detur titulo beneficij secularis. Ratio est, quia Concilium hoc non prohibet, seculum autem prohibitionem nihil est, cur hi sint peioris conditionis, aut cur religio minorem potestatem in eos habeat, si fortasse illis extra claustrum indigeat. Antecedens patet, quia Concilium nullam de hac re mentionem fecit, sed solum ne transitis, seu recessio fieret ad hunc finem manendi extra claustrum. Item, quia postea Concilium addidit specialem prohibitionem, & incapacitatem beneficiorum secularium; solum ergo prohibere voluit, ne hoc titulo possent extra claustra manere; ergo, quoad reliqua commune, & antiquum ius integrum reliquit.

Nec propter hoc sit inutilis prior Concilij prohibitio, quia per illam solum voluit cauere, ne à principio in ipso transitu, fieret quasi implicium pactu inter religiosum transuentem, & religionem ad quam sit transitus, non recipiendi illum ad eum alendum, sed solum quasi ad acquirendum ius in illum, & remittendum, seu licentiam illum, ut extra claustrum viuat; & quarat unde alii possit; nam hinc magna religionum peruersio, & infamia creari posset. Quæ incommoda non sequuntur ex eo, quod religiosus legitimè translatus æquè in hoc subit potestati Prælatorum ac cæteri religiosi. Atque ita sensit etiam Nauarrus dicto Comment. 4. de regular. numer. 12. & 15. vbi alias rationes adducit, quæ in eo videri possunt. Vnum verò addit, quod mihi dubium est, scilicet hunc translatum posse esse vicarium Episcopi, nisi obstat Clementina I. de regularibus, id est, nisi sit translatus à religione mendicante, ad non mendicantem. Censetur itaque quoad hoc Concilium nihil obstat, & in hoc dico esse dubium, ex ea parte quæ Concilium prohibet hunc translatum habere beneficia secularia, etiam curata; nam licet Vicaria Episcopi, in rigore beneficium non sit, tamen videtur esse quid maius, quam ordinariu beneficium curatum, & ratio, quæ Concilium mouere potuit, in illa etiam viget. Nihilominus tamen, quia in lege rigorosa proprietati verborum standum est, veram exitum illam Nauarri assertionem, de qua plura inferius in cap. 19.

C A P V T XVI.

Ad quid teneatur religiosus Episcopus factus quantum ad vniuersum castitatis, & paupertatis.

Non inquiri an hic transitus licitus sit, quia id certum, & indubitatum est. Cum enim status Episcoporum perfectior sit, quam status religiosorum, sine dubio licitum est ab hoc ad illum altem. Episcopum dedere, dummodo debitus modus seruatur. Est autem debitus modus, quod & rite electus sit, seu promotus, & non aliis uisus, & quod de licentia sui Prælati, & non aliis Episcopi.

Episcopatum acceptet, iuxta iuris dispositionem in cap. si religiosus, & in cap. quorundam, de Electione in 6. quam supra tom. præced. explicando materiam voti religiosæ obedientiæ, declarauimus, & in tract. 10. aliquid addimus; si ergo in reliquis debitus modus seruetur, nihil est in persona religiosa, ex vi status, cur non possit ad Episcopatum assumi. Quia nec iure aliquo positiuo id prohibetur, nec ex natura rei sequitur prohibitio, aut impedimentum ex vi professionis religiosæ. quin potius cum status religionis sit via ad perfectionem, & status Episcopalis, sit quasi terminus, seu existentia in statu perfectionis, videtur, quantum est ex hoc capite, valde proportionatus ascensus à religione ad Episcopatum.

II. An verò liceat religioso desiderare, vel procurare hunc ascensum ad Episcopatum, dicemus alibi in 6. tom. 3. p. si Deus dederit, interim videri possunt quos latè refert Henriquez lib. 10. cap. 32. nu. 3. in Commen. Salmeron, & expositores in illud 1. Tim. 3. qui Episcopatum desiderat, &c. Nam illa quæstio non est propria de religiosis, vt existimo; nec enim placet, quod quidam dicunt, habere hoc desiderium speciem malitiam in persona religiosa, propter stabilitatem, quam in suo statu habere debet, quod insinuat S. Bonauentura in expositione regulæ cap. 2. post medium, tractans specialiter de suis religiosis; sed ascensus ad Episcopatum non est contra stabilitatem religionis, tum quia ille status secundum se perfectior est, tum etiam, quia Episcopatus non destruit statum religiosum, vt statim dicemus. Nec S. Bonauent. ex illo capite damnat hoc desiderium, sed quatenus ex ambitione, & ex affectu fugiendi religiosam humilitatem, & austeritatem oritur, quomodo etiam in non religioso erit damnabile, si ex illis, vel similibus motibus oriatur. Ex obiecto igitur, & per se non habet illud desiderium maiorem malitiam in religioso, quam in cæteris; quamuis fortasse intra latitudinem perfectionis, maiori quadà obligatione teneatur religiosus cauere hoc desiderium, quam secularis. An verò liceat etiam voto se obligare ad non acceptandum Episcopatum, dicemus infra tractando de Societate, in lib. 6. cap. 7. & 8.

III. Difficultas ergo est, an religiosus factus Episcopus destinat esse religiosus, quod si non definit, quas religiosi obligationes, & quomodo implere teneatur. Videtur enim non manere religiosus, quia non potest esse religiosus, nisi alicuius religionis, sed ille nullius religionis religiosus manet; ergo religiosus non est. Probatur minor, quia si alicuius esset, maxime illius cuius antea erat; sed non illius; ergo nullus. Probatur minor. Primò, quia omnino disingitur à tali religione, ita vt non maneat membrum eius, nec teneatur legibus eius, nec comprehendatur (vt sic dicam) appellatione eius. item non tenetur obedire Prælati eius. item si aliquid acquirit, iam non illi acquirit; ergo non habet moralem vñionem cum illa; ergo, &c.

IV. Nihilominus certum est religiosum, cum sit Episcopus, non amittere substantialem statum religiosum. Ita docet D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 8. & est communis omnium sententia quos statim referemus, & sumitur ex glossa in cap. 3. 16. quæst. 1. & in cap. vnico 18. quæst. 1. Citat D. Thomas decretum Innocentij I. in Epistola 2. cap. 10. quod refertur 16. quæst. 1. cap. 3. de Monachis, qui diu morantes in monasteriis, si postea ad Clericatus ordinem peruenerint, non debent eos à priore proposito deuiare. Nam sub Clericatus ordine Episcopatum etiam comprehendit, & D. Thom. ibi supponit, & omnes pro comperto habent, & ex ratione, quæ in ipsa Epistola subiungitur, optime colligitur, scilicet, Quia sicut in monasterio fuit, & quod diu seruauit, id in meliori gradu possum a-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

mittere non debet. Et huc etiam tendit ratio D. Thom. quia status religiosus comparatur ad Episcopatum, sicut dispositio ad perfectionem, vel sicut disciplina ad magisterium. Dispositio autem non tollitur adueniente perfectione, quoad id in quo, illi non repugnat, sed potius congruit, imo simul manet, & magis confirmatur; ergo nec status religiosus tollitur adueniente Episcopatu. Probatur consequentia, quia religiosus status, quoad substantiam suam non repugnat cum statu Episcopali. Et quia in hoc ultimo consistit tota vis huius rationis, & intelligentia assertionis, ac sequentium capitum resolutio, ideo sigillatim discurrendo per tria vota religionis, & consequenter per alia onera eis annexa, videndum est, quæ possint manere, & maneat simul cum statu Episcopali, quæ verò repugnent vel tollantur.

Et quidem circa votum castitatis immorari non est necessè, nam constat esse coniunctum cum statu Episcopali, etiam per se spectato, & separato à regulari, quod votum idem est, & eandem inducit obligationem, & idem impedimentum ad matrimonium contrahendum. Quin potius in regulari Sacerdote erat iam illud votum duplici titulo, per consecrationem ergo Episcopalem non aufertur, sed magis quodammodo consecratur. Vnde fit vt eius obligatio aliquantulum augeatur; grauius enim peccabit religiosus iam factus Episcopus violando castitatem, quam simplex religiosus, imò & quam Sacerdos & religiosus, propter maiorem consecrationem, & obligationem. Quamquam hoc argumentum non videatur tam graue, vt sit circumstantia necessaria in confessione explicanda, nisi adiunctum fuerit scandalum; vel alia specialis circumstantia, quia illa sola nec speciem malitiæ addit, nec iudicium confessoris grauius immutat, vt disp. 22. de pœnit. sect. 4. n. 1. diximus.

Secundò dicendum est, paupertatis votum non repugnare cum statu Episcopali, & ideo manere in religioso facto Episcopo, quantum ad vinculum, & substantialem effectum eius, licet in vsu paupertatis maior licentia Episcopo religioso detur. Prima pars per se est euident, quia diuitiæ præsertim quoad earum dominium, & proprietatem, nō sunt per se necessaria ad Episcopale ministerium; ergo nec votum paupertatis repugnat tali statui. Antecedens patet, quia licet habere vsu & dispensationem talium bonorum, moraliter necessarium sit in eo statu, non tamen habere proprietatem, seu dominium, paupertati autem non repugnat vsus, nisi sit rei tantum propria. Vnde multi putant Episcopum etiam secularem non habere dominium reddituum sui Episcopatus, & nihilominus habere administrationem sufficientem ad essentiam, & finem illius status. Paupertas ergo quamuis non sit necessaria ad statum Episcopalem, nec per se cum illo coniuncta, vt probat D. Thom. dicta quæst. 185. art. 6. & alibi dicendum est latius, non tamen repugnat illi statui, sed potius esse potest decor & ornamentum eius, quale fuit in Apostolis, qui Episcopi fuerunt, simulque paupertatis votum habuerunt, vt supra ostensum est. Imò non solum regularis Episcopus, sed etiam secularis, qui ante Episcopatum non haberet paupertatis votum, posset illud simplex emittere, quamuis enim non possit sine dispensatione renunciare Episcopatum, vt religiosus fiat, potest tamen in suo statu manens paupertatem vouere, quia hoc nulli iuri repugnat, & est maior perfectio.

Altera verò pars, quæ ex hac priori inferitur, probatur ex illo principio, quod status religiosus manet simul cum Episcopali, in omnibus quæ cum illo non repugnant, vel ex natura rei, vel ex canonico iure; neutro autem modo Episcopatu repugnat promissa

Y 2

V. Castitatis votum magis qualificat, nō fit in Episcopo regulari.

VI. 2. assertio quadrimestris.

VII.

promissa paupertas. Vnde ratio à priori est, quia religiosus quando promittit paupertatem, in perpetuum, seu pro toto tempore vite suę illam promittit, ergo illud vinculum semper manet, quia nihil est à quo expellatur. Dices, religiosum non vouere simpliciter paupertatem, sed in tali statu; ergo non aliter promittit perpetuitatē paupertatis, nisi quatenus promittit perpetuitatem talis status; sed status ille non est perpetuus simpliciter, sed sub conditione, nisi in meliorem mutetur, vt de facto mutatur per ascensum ad Episcopatum; ergo tunc cessat obligatio prioris voti paupertatis, quæ non obligabat nisi in tali statu, & quasi sub hac conditione, quandiu in hoc statu fuerit. Confirmatur, ac declaratur, quia non omnes religiosi eandē vouent paupertatem, sed vnusquisque secundum talem regulam; ergo signum est solum vouere paupertatē pro eo statu, in quo vnusquisque subiectus est regulæ, qui est status religiosi non Episcopi.

VIII.

Respondeo, votum solenne paupertatis, de quo agimus, absolutè, & simpliciter perpetuum esse; nā hæc est intentio institutoris religionis, & Ecclesiæ approbantis illam, & consequenter ipsorum vouentium, qui ita promittunt sicut institutio religiosa postulat. Imò ex vi talis voti obligatur religiosus non accipere statum repugnantem religiosæ paupertati, & quia status Episcopalis illi non repugnat ideo, neque acceptare illum est contra obligationē paupertatis, neque etiam ipse status excludit talem obligationem. Cū verò dicitur, quod prior status non durat, equiuocum est; nam si per statum intelligatur actualis viuendi modus in tali communitate, sub tali obedientia, &c. sic verum est relinquere illum statum per ascensum ad Episcopatum. In hoc autem sensu falsum est dicere, paupertatem nō esse promissam nisi pro illo genere status quandiu durauerit, quia illæ sunt quædam conditiones accidentales status religiosi, à quibus substantia eius non pendet, & ideo talis conditio, nec ponitur, nec subintelligitur in substantiali voto religionis. Si autem nomine status religiosi intelligatur pactum illud cum Deo initum in professione religiosa, seu dispositio vel præparatio ex obligatione manans in persona sic Deo consecrata, tunc verum est votum paupertatis tandiu durare, quamdiu durat hic status; imò potius verum est ipsum votum formaliter concurrere ad constituendum hunc statum. Sic autem falsum est hunc statum amitti per ascensum ad Episcopatum; sed potius dicendus est perfici.

IX.

Vnde ad confirmationem respondetur primò, Episcopum regularem non omnino esse extra regulam, vt paulo post dicemus; & ideo licet votū paupertatis fuerit secundum regulam, posse obligare in statu Episcopali. Deinde dicitur (quod notandū est) quamuis promittatur paupertas secundum regulam, postea non obligare præcipuè ex regula, sed ex voto. Nam regula solum se habuit vt conditio vel mensura præhians certos terminos in materia talis voti; promissio autem sit de materia ipsa sic definita ac declarata. Quamuis ergo daremus Episcopum iam non obligari regula, nihilominus obligari potest voto paupertatis factò secundum regulam, quia ibi regula non concurrat imponendo obligationem, sed designando materiam voti. Ex quo infero (quod etiam attentè considerandum est) votum paupertatis in statu Episcopali plus, vel alio modo obligare vnum Episcopum regularem, quam alium, iuxta diuersitatem regulæ, secundum quam paupertatem professus est, vt v.g. religiosus S. Francisci si fiat Episcopus, obligabitur fortasse ad strictiorem obseruantiam paupertatis quam alij, & professus Societatis factus Episcopus, retinere poterit aliquas speciales obligationes paupertatis,

quas infra tract. 10. lib. 6. videbimus. Verum est tamen huiusmodi circumstantias, vel speciales obligationes paupertatis includere conditionem non habendi, vel non faciendi hoc, aut illud, nisi ex legitima facultate, & ex hac parte posse cessare in Episcopo, quia ipso iure censetur habere talem facultatem. Sed hoc ipsum non habet locum nisi quatenus ad decentiam, vel conuenientem modum talis status, necessarium est, & ideo intra illam latitudinem adhuc habet locum vt vnusquisque regularis Episcopus seruet paupertatem iuxta modum suæ religioni accommodatam, vt v. g. si ponamus in religione Minorum esse materiam voti vilibus indui vestibus, licet hoc non debeat ita seruari ab Episcopo, sicut à puro religioso; poterit nihilominus ad id seruandum cum proportionem ad suum statum obligari. Similiter in Societate, si est materia voti non accipere stipendium pro ministerio spirituali, non poterit religiosus Societatis factus Episcopus obligari, vt non alatur de redditibus sui Episcopatus; cur autem non poterit obligari, vt alia stipendia pro muneribus, seu ministeriis spiritualibus non accipiat?

Ex his etiam constat tertia pars de effectu huius voti in persona Episcopi regularis; nam in primis habet in illo naturalem (vt sic dicam) effectum voti, qui est obligare ad non habendum proprium, vel non vtendum aliqua re, vt propria, habet etiam effectum quasi legalem, qui in voto solenni est redere personam inhabilem perpetuò ad dominium & proprietatem temporalium bonorum, vt supra explicatum est. Vterque ergo effectus manet in Episcopo; nam prior est inseparabilis à voto manente ipso, quia est quasi effectus formalis eius: votum autem manet, vt ostendimus; ergo. Posterior autem esset quidam separabilis per Ecclesiam, manente etiam substantia ipsius voti, quia ille effectus magis est à lege quam ab ipso; non tamen legimus hanc separationem esse factam respectu Episcoporum, seu talem dispensationem ei concessam; neque id posset quispiam nisi temerè affirmare; ergo etiam hunc effectum habet in illo paupertatis votum, & hac ratione dixit D. Thom. ibi ad 3. Episcopum regularem nullo modo posse habere proprium. & quest. 88. art. 11. ad 4. addidit, nihil debet habere tanquam proprium, sicut dicitur de peccator communium bonorum Ecclesiæ. Immo quoque 80. lib. 10. de iustitia quest. 5. art. 7. ab hac recedit sententia, propter friuolam rationem, scilicet, quia eodem modo adiudicatur sua portio Episcopo regulari ac seculari; ergo æque acquirit dominium. Negatur enim consequentia, quia non est æque capax, sed habet impedimentum irritans. Ex parte ergo dantium applicatur eodem modo, ex parte verò recipientis non eodem modo accipitur. Potest autem vterque ex his effectibus considerari, vel in actu primo tantum, vt sic dicam, & sic sunt faciles, quia vnus impedit acquisitionem domini in effectū, alius consistit in obligatione seruandæ illius generis paupertatis, & quidquid ad illam consequitur. Vnde vterius considerari possunt in ordine ad actum secundum, qui est non vti domini, vel usus paupertatis, & quoad hoc est difficultas, quomodo paupertas in Episcopo seruari possit quantum ad vsum.

Propter hoc posita est vltima pars assertionis, Episcopo regulari amplius usum temporaliū bonorum licitum esse, quam antea fuisse. Quam partem probat optimè ratio superius facta, & cum proportionem applicata, quia religiosus status non manet cum Episcopali, quantum ad ea quæ Episcopatu repugnant; sed in his cedit illi tanquam meliori. Regnant autem statui Episcopali habere vsum paupertatis tam restrictum & limitatum, sicut habet purus religiosus; ergo votum paupertatis non ita obligat

obligat Episcopum, quin liceat illi amplior usus, vel alterius rationis, quam antea liceret. Vt autem hoc explicemus, & simul declarem obligationem omnem, quæ in huiusmodi Episcopo manet ex vi talis voti, advertendum est in tribus posse hanc maiorem facultatem Episcopi spectari, primò in qualità bonorum, secundo in vario usu illorum, tertio in modo vtendi illis independentem ab alterius voluntate.

Quantum extendatur in Episcopo regulari facultas possidendi, & acquirendi bona temporalia.

XII. Regularis quod prius non potest.

Limitatio de actu vnde dicitur Episcopus.

XIII. De acquirenti.

Non quia finem quod dominium cuius Regularis.

Quoad primum clara est differentia talis Episcopi à simplici religioso, quia licitum est Episcopo habere usum omnium bonorum ad suum Episcopatum pertinentium; potest etiam habere usum & possidere suo modo, bona secularia, quocunque legitimo titulo ad eum perueniant, siue per donationem, siue per emptionem, siue etiam per hereditariam successionem, vt mox videbimus à n. 13. Posset verò hic queri, an sit etiam capax aliorum bonorum, seu reddituum Ecclesiasticorum, præter suum Episcopatum. Sed quia hoc alterius considerationis est, dico breuiter ex dispensatione Pontificis posse, vt per se constat, sine dispensatione autem Pontificis non posse. Nec solum necessaria illi est communis dispensatio ad obtinenda plura beneficia, sed etiam specialis, ex eo quod religiosus est, quia in persona religiosi, quodlibet beneficium est incomparabile cum alio; adeò vt si vtrumque velit retinere, ab vtroque penitus repelli debeat, & eo ipso fiat ineligibleis, vt dicitur in cap. cum singula. de præbendis in 6. Vnde rectè infert Rebuffus consil. 14. q. 2. religiosum Episcopum obtinentem à Papa secundum beneficium, vt illud simul cum Episcopatu habeat, nulla facta narratione status religiosi, sed tantum quod sit Episcopus, non esse tutum in conscientia, quia gratia, & narratio subrepticia est; oportet enim narrare illam circumstantiam, quæ speciali indigebat dispensatione, & multum reddebat negotium difficile. Nec enim satis est dicere, Pontificem iam sciuisse illam personam esse religiosam, quia non oportet eum recordari omnium, quæ fecit, neque id in iure præsumitur, c. ex parte. de offic. deleg. cum similibus.

Quoad secundum de usu multiplici distinguenda sunt illa tria, quæ suprâ tractando de paupertate distinximus, scilicet, acquirere, retinere, & expendere. Quantum ad acquirendum, hoc necessariò manet in Episcopo regulari, vt nihil possit tanquam verus dominus & proprietarius acquirere, hoc autem secluso, quantum ad actuale receptionem & retentionem, potest acquirere omnibus modis, quibus potest secularis Episcopus, per donationem, per licitum, & honestum contractum, & per testamentum; imò etiam per necessariam & legitimam successionem, vt notatur D. Tho. dicto artic. 8. ad 3. ex cap. statutum 18. q. 1. vbi ex Concilio apud Altheim, (quod non extat) dicitur, Monachus factus Episcopus, velut legitimus heres paternam sibi hereditatem postea iure vend. landspossessionem habeat, de quo textu plura statim. Quod si inquiratur cui acquirat huiusmodi Episcopus quoad dominium, & proprietatem, cum sibi non acquirat, dicendum est non acquirere monasterio, in quo differt à puro religioso, sed acquirere suæ Ecclesiæ; quod etiam docet D. Thom. supra, & sumitur ex eodem cap. statutum, vbi dicitur: Postquam Episcopus ordinatur ad altare, ad quod sancti sunt & ritualur secundum sacros Canones, quidquid acquirere poterit restituat. Idem colligitur ex capit. cum olim. de priuilegiis, vbi id Glossa notat, & alij Doctores. Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Ratio autem est, quia religiosus factus Episcopus definit esse membrum sui monasterij, & incipit esse sponsus suæ Ecclesiæ, & ideo iam non acquirit monasterio, sed Ecclesiæ (quando verò eam non habet, vt titularis, c. seq. n. 5. intelligitur.) Deinde sicut ab Ecclesiâ alitur, ita omnem suam operam, & industriam suæ Ecclesiæ debet, & ideo merito statutum est, vt illa lucretur, quidquid ad ipsum quacunque via peruenierit.

Solum poterat hic superesse difficultas circa successionem necessariam, vt in hereditate paterna, & alia simili in qua religiosus ab intestato succederet, quomodo possit hæc transire ad Ecclesiâ; & ratio dubij est, quia ius succedendi in talibus bonis translatum est in monasterium ex vi professionis; ergo non potest postea monasterium iure acquisito priuari, propter translationem personæ ad Episcopatum. Hanc difficultatem tangit Glossa in dicto cap. statutum. & in summa respondit per solam professionem ante mortem religiosi non acquiri monasterio ius succedendi, sed solam spem, quæ euanesceat per transitum religiosi ad Episcopatum. Sed obijci potest, quia ius succedendi non manet in persona ipsius religiosi, quia est incapax ratione voti paupertatis; ergo transit in monasterium, nam in aliquo esse necesse est. Et ita sentit Innocentius in c. in praesentia. de probat. n. 4. ex cap. si qua mulier. 19. q. 3. Dicendum ergo est, illud ius translatum quidem esse in monasterium eo tantum modo, quo iura Canonica disponunt, & non firmius: nam hic effectus merè legalis est, & ideo non excedit iuris dispositionem. Dispositio autem iuris est, vt hoc ius licet sit in monasterio pendeat à persona religiosi quantum ad hoc, vt si talis persona translata fuerit ad Ecclesiâ Cathedralem, ad illam transeat ius succedendi. Secus autem est si ante transitum ad Episcopatum mortuus esset pater, & hereditas iam esset translata ad monasterium, quia tunc iam haberet ius acquisitum in re absolutum & independentem à personali statu talis religiosi, iuxta dicta in simili & in cap. 14. num. 8. Quod ampliandum est, vt procedat, etiam si casu aliquo hereditas iaceret, nec monasterium illam adiisset iuxta dicenda in puncto sequenti.

Sed quid, si talis religiosus professus fuerat in aliqua ex religionibus, quæ non succedunt loco religiosorum, vt in religione Minorum, vel Societatis, videtur enim tunc succedendi ius non transire ad Ecclesiâ; quia ipsa religio nullum ius acquisiuit, neque etiam in persona religiosi mansit; ergo omnino amissum fuit, transiuitque ad alios fratres, vel cognatos, ac si talis persona fuisset mortua; ergo nullum est ius quod postea in Ecclesiâ transferri possit. Confirmatur, quia hæc translatio solum fit virtute iuris, sed nullum est decretum quod in eo casu disponat hoc ius transire ad Ecclesiâ; ergo. Probatur minor, quia in dicto cap. statutum. sermo est de monachis S. Benedicti, vt ex fine eiusdem textus constat, in qua religione monasterium ius habet succedendi; præter illum autem textum nullus est, vnde hoc colligi possit. Nihilominus contraria sententia communis est, quam tenet Bartolus in tractatu Minoritarum in finelibro 4. quem sequitur Rebuffus consil. 14. quæst. 1. & id manifestè supponunt Fredericus de Senis consil. 26. & Romanus consil. 296. quos refert. & sequitur Tiraquellus, de vtroque retractu, tractat. 1. §. 1. glossa. 9. numer. 105. Aiunt enim, si pater, vel testator moriatur, priusquam talis religiosus transeat ad statum Episcopatus, vel alium in quo sit habilis, tunc hereditatem non pertinere ad Ecclesiâ, sed ad alium heredem, qui succedat in gradu, etiam si contingat hereditatem aliquo tempore iacere, & interim religiosum illum ad Episcopatum transire, quia

XIV.

Videntur tamen accipienda bona hereditaria.

XV.

Exceptio effertur. Ex pro eo arguitur.

Confirm.

X 3

quia ius, & ordo succedendi attenditur iuxta capacitem & statum personarum, tempore quo decedit pater, seu testator. Supponit ergo, quod si translatio fuisset facta ante mortem patris, succederet religiosus, vel Ecclesia, iuxta exigentiam status quæ tunc habebat. Fundamentum autem est idem, scilicet, quia ius succedendi spectandum est secundum statum, quem quis habet eo tempore, quo pater decedit, & non secundum eum quem tempore præcedente habuit. Vnde ait Bartolus, per illam translationem seu beneficium talem personam restitui in integrum, & ita recuperare ius succedendi iuxta legem 2. Cod. de sententiam passis; quæ certè parum probat, nam potius in ea dicitur, per remissionem vnius penæ non restitui bona, velius ad illa, nisi specialia beneficium super hoc fuerit impetratum. & ferè similia verba habentur in leg. 1. vers. filio qui mortis. ff. ad Tertullianum, quam etiam adducit. Oportet ergo in præsentem ostendere speciale beneficium Principis de tali restitutione.

XVI.
Quomodo
fundanda
sit dicta com-
munis sen-
sentia.

Quare difficulter potest hæc sententia efficaciter probari, tamen quia pietati fauet, cuius fauor ampliandus est, & quia communiter recipitur à Iurisperitis, quorum iudiciū in huiusmodi causis propriū est, sustinenda est, & approbanda. Potest autem in hunc modum exponi: Nam quandiu talis religiosus est in religione incapax hereditatis; ideo non succedit religio, quia ipsa cedit iuri suo, non quia quantum est ex parte talis personæ, non posset habere ius succedendi, & ideo statim ac illa persona vinitur alteri Ecclesie, quæ est capax successionis, & non cedit iuri suo, transfert in illam ius succedendi. Vnde intelligitur per professionem in tali religione non fuisse extinctum omnino ius succedendi, neque absolute fuisse translatum ad alios fratres, vel possibiles heredes, sed vel mansisse quasi suspensum, vel secundum præsentem statum in nullo actu sit tale ius, sed sit quasi spectans rerū euentum; vel certè, si ad alios fuit translatum, fuerit etiam non absolute, sed dependenter à futuro euentu; vel denique dici potest, hoc ius radicaliter semper manere in persona religiosi, neque hoc repugnare paupertati, quia non est, ut ipse succedat, vel sibi acquirat, sed ut loco & nomine eius Christus (ut sic dicam) vel aliquis pius locus succedat. Vnde etiam confidero, per professionem acquiri Christo, vel Ecclesie ius succedendi in bonis, in quibus religiosus succedere deberet; hoc tamen ius applicari illi religioni, vel monasterio, cuius filius, vel membrum est talis religiosus, & ideo quandiu ipsa religio renuntiat, seu non vult tale ius, amittitur hereditas, si eo tempore succedat, & ita transit ius succedendi ad fratres, &c. Si autem ante tempus successionis, id est, ante mortem patris, translatio fiat ad Episcopatum, applicatur ius illud tali Ecclesie, quia illa applicatio est quasi deambulatoria, quandiu vivit ille cui succedendum est; neque intelligitur Christus, aut Ecclesia aliter eam fecisse, aut omnino renuntiasse ex vi primæ professionis. Hæc autem omnia non aliter probantur, nisi quia sine dubio potuit Ecclesia hoc modo disponere circa successionem religiosi, estque talis modus valde consentaneus pietati, & rationi, & nihil repugnat tali statui religioso; nam illi satisfiat per hoc, quod eius communitas non succedat, neque etiam religiosus ipse (eo modo quo posset) quādiu est membrum eius. Neque etiam hic modus est iniuriōsus aliis, qui cupiunt esse heredes, quia non debetur illis ius succedendi, cui religiosus voluntarie renuntiat, & ideo potest renuntiare sub quacunque conditione, vel modo ab Ecclesia instituto. Denique ius dicti c. statum non fundatur in hoc, quod prius monasterium fuerat Ordinis S. Benedicti, & capax hereditatis, sed in hoc solum, quod consecratio Episcopalis absoluit monachum à priori lege, & facit

capacem paternæ hereditatis: ergo non est à nobis restringendum sed extendendum.

Quin potius relati auctores non solum de translatione ad Episcopatum hanc legem intelligunt, sed etiam illam ampliant, ad omnem legitimam translationem ad alium statum. Ita ut si monachus S. Francisci viuentis suo patre transeat ad alium ordinem capacem hereditatis, & ibi secundò proficatur, postea mortuo patre secundum monasterium succedit in hereditate paternā, quia cum persona transfertur hoc ius, & secundum monasterium illi non cedit, neque illi præiudicat, quod prius monasterium illud non acceperit, quia non fuit propterea omnino extinctum, neque absolute translatum ad alios seculares, ut explicuimus. Et eadem ratio hoc ampliat, etiam si primum monasterium fuerit capax hereditatis, quia si de facto non succedit, eo quod pater semper vixit, & eo viuentis filius transfertur ad aliud monasterium capax etiam hereditatis, & ibi legitime proficetur; postea moriente patre non prius, sed posterius monasterium succedit propter eandem rationem, quia prius monasterium nunquam habuit ius firmum, vel certè tantum habuit spem, & veriusque fundamentum per transiitum sublatum est, & in aliud monasterium translatum. Vnde consequenter etiam dicendum est, si secundum monasterium sit incapax hereditatis, nihilominus prius amittere ius, vel spem succedendi, licet posterius illam non acquirat. Nam amissio per se fit ex vi translationis, & ablationis fundamenti, quod autem altera religio nobis tale ius succedendi accidentarium est; vnde in eo casu transibit hereditas ad alios legitimos heredes. Quæ omnia mihi certā sunt, quia non sunt in aliquo expresso iure fundata: tamen, quia probabiles rationes sunt de dicta ex supradicto iure, & quia communiter doctores cum Bartolo ita sentiunt, probanda sunt, nisi alicuius regni expressum ius obliteret, ut Rebuffus dicit. conf. 14. significauit.

Vnum autem inconueniens ex dictis sequi videtur, scilicet, si huiusmodi religiosus viuere perire ad seculum redeat, tunc etiam monasterium prius per professionem, si contingat eo tempore, quo religiosus in tali religione absolutus in seculo manet, testator, vel parentem mori; quod videtur contra sepe dicta, & contra rationem, quia per solenne votum paupertatis acquisitū fuit Christo, aut Ecclesie speciale ius ad illam hereditatem, & ideo licet ab una religione possit transferri in aliam, vel in aliquam Ecclesiam, ad quam legitime transfertur persona; tamen semper respectu Dei conferuatur illud ius tanquam sacrum quid, solumque in applicatione ad locum sacrum, sit mutatio. In mutatione verò ad seculum si religio amittat successionem ius illud, (ut sic dicam) omnino amittitur Christo, & quod sacrum effectum fuerat, iterum profanum efficitur, quod videtur inconueniens. Circa hoc Bartolus dicto lib. 4. Minoritarum c. 3. generaliter affirmat, quoties religiosus absoluitur ab ordine suo sine translatione ad aliquam Ecclesiam, seu dignitatem, non recuperare ius succedendi, etiam si absolutio licito modo fiat.

Veruntamen hanc doctrinam intelligendam esse, quando absolutio solum est ab actuali obedientia, vel clausura religionis, & non ab ipsomet vinculo professionis, ita enim intelligendum est exemplum Bartoli ibidem; aut certè, nec verum est, nec consequenter positum. Ait enim religiosum propter sua merita eiectionem à religione, & translatum ad aliam de licentia Prioris, non transferre in aliam ius succedendi, quia illa absolutio magis est ad personam, quam ad primum. Hoc autem erit verum si translatio ad aliud monasterium, solum sit, quali per coactionem, & destructionem in illud in penam

nam tunc quoad proprietatem semper illa bona pertinent ad prius monasterium, quamvis secundum possit eis frui, quandiu talis religiosus in eo vixerit. Si autem sit vera translatio per novam professionem in altera religione, plane transfertur in illam ius succedendi, iuxta superius dicta. Neque enim obstat, quod abiectio fuerit poena, quia illa non potest impedire ius alterius religionis, quod necessario consequitur ex professione, & admissione talis personae, & prior religio eo ipso, quod permittit talē personam aliam profiteri, permittit etiam amittere spem, quam de illius successione habere poterat. Sic ergo dicendum censo de transitu ad saeculum, nam si solum fiat quoad separationem à confortio religionis, manente vinculo, tunc certum est religiosum nunquam recuperare ius succedendi in propria persona, quia semper est incapax; unde si sit frater Minorita, nullo modo succedere potest, si autem sit alterius religionis capax hereditatis, semper illi acquiritur succedendo, nisi ita sit omnino separatus, ut alteri Ecclesiae, vel Episcopatu additus sit, siue intercesserit electio iuxta superius dicta de illa, siue fuerit pura, & legitima translatio; tunc enim succedet acquirendo Ecclesiae, vel Episcopatu, ut dictum est.

XX. At vero si transitus ad saeculum fiat per ablationem vinculi professionis, media legitima dispensatione (supponimus enim interdum esse possibilem) tunc recuperabit illa persona ius succedendi & acquirendi sibi, quia facta est capax ante mortem parentis, & quia prior religio amittendo personam amittit spem ad successionē eius, ut constat ex precedentibus punctis. Unde qui legitime dispensauit eum persona sacra, ut delinere esse sacra, consequenter dispensauit, ne ius illud, vel spes, quae videbatur aliquo modo consecrata Deo, amplius permaneret. Neque hoc repugnat dictis in c. 14. nam ibi loquuti sumus de bonis non tantum in spe, sed in re ipsa acquisitis monasterio, de quibus longe alia ratio est. Et in hac sententiam inclinat Gregorius Lopez in glossa 1. ad legem 22. tit. 3. part. 6. & videtur etiam potest noster Molina tomo 1. de iustitia disp. 140.

Quantum in Episcopo regulari extendatur facultas retinendi bona temporalia.

XXI. Haecenus de acquisitione, sequitur dicendum de retentione, seu possessione bonorum acquisitionum, quae secundo loco in n. 13. proponebatur. nam in hoc etiam multum differt inter religiosum factum Episcopum & alios, quia quicquid acquirit in Episcopatu, siue ex bonis sui Episcopatus, siue quolibet alio titulo, etiam hereditario, iuste & licite possidet, seu tenet apud se. Ita docent omnes, & colligitur ex dicto c. statutum, in quo in primis expendo illam particulam sibi hereditatem vendicandi potestatem habere; nam illa particula sibi demonstrat, quoad commoditatem, atque adeo, quod possessionem, seu retentionem, sibi acquirere, quanquam Glossa ibi exponat sibi, id est, Ecclesiae suae, quod ad textum non est necessarium; nam infra satis explicat quomodo acquirit sibi. Si autem admittatur expositio, intelligendum est quoad proprietatem, quod in textu significatur, cum infra dicitur ad aliam restituat. intelligiturque postquam decesserit, vel Episcopatum dereliquit, iuxta statim dicenda.

XXII. Loquuntur autem de acquisitione in Episcopatu, nam quae prius in religione, seu monasterio adquisierat, vel peculium quod de licentia Praelati habebat, amplius retinere non potest, ita enim habetur in eodem cap. statutum. cuius verba sunt, Sed quidquid adquisierat, vel habere visus fuerat, monasterio relinquitur & Abbatibus arbitrio. Quae verba nonnulli limitant ad bona acquisita per industriam religiosi, nam pa-

trimonialia transferri putant, quod tenuit Panormit. cum Cardinali in c. quod ad te. de Clericis coniugatis nu. 8. ubi additio eius idem sequitur, & alia refert. Sed oppositū censo verius, quod tenuit Petrus de Perulio ibi, & Anton. de Butrio consil. 76. & satis probant verba illius textus, Quicquid adquisierat vel habere visus fuerat, quae distinctio excludit omnem aliam distinctionem, & praeterea id satis confirmat supradicta circa translatos de vna religione ad aliam. Constat ulterius ex illis verbis, statim esse talia bona relinquenda; nec posse retineri, etiam quoad vsum, vel vsum fructum, ut postea restituantur monasterio tempore mortis; nam textus manifeste in hoc etiam distinguit inter bona prius & posterius acquisita. Quod similiter confirmant supradicta de religioso transeunte ab vna religione ad aliam. Unde D. Anton. in tractatu de suspensione c. 4. num. 20. refert privilegium concessum à Clemente IV. ordini Praedicatorum, ut qui assumitur ad Episcopatum, priusquam consecratur, resignet ordini libros, & alia quae habebat, & alioqui sit ab executione Pontificalis ministerij suspensus, idemque praecipit Minoribus Alexander IV. ut refert in libro Monumenta Minorum tract. 1. non longe à principio.

XXIII. Queri autem hic potest, an idem iudicium cum proportionem sit de bonis acquisitis in Episcopatu, nimirum si talis Episcopus regularis ab vno Episcopatu ad alium transferatur, an possit secum deferre bona in illo acquisita, ut eis utatur & fruatur, quoad vsum, vel vsum fructum, quoad tempore mortis restituenda sint priori Ecclesiae; an vero teneatur statim illa relinquere. In dicto enim cap. statutum, solum dicitur esse restituenda Ecclesiae, vel Episcopatu bona in illo acquisita, non tamen declaratur, quando sunt restituenda: videtur autem proportio seruanda inter hunc transitum ab vno Episcopatu ad alium, & priorem à religione ad Episcopatum: nam sicut Episcopus acquirit suae Ecclesiae, ita religiosus suo monasterio: sed propter huiusmodi acquisitionem tenetur religiosus cum sit Episcopus, statim relinquere omnia bona monasterio: ergo eadem ratione transiens ad alium Episcopatum, tenetur statim relinquere priori Ecclesiae, quicquid in illa adquisierat. Confirmatur, primo, quia proprietates illorum bonorum est apud talē Ecclesiam, ergo eo ipso quod dissoluitur spirituale matrimonium inter Episcopum & suam Ecclesiam, nascitur obligatio relinquendi illi bona sua, quia nullum iustum titulum habet ad retinendum illa bona, & vsum, vel vsum fructum eorum inuito domino. Et confirmatur secundo, quia quoad utilitatem, & seruicium suae Ecclesiae, perinde est mutare Episcopatum, ac mori: ergo perinde tenetur in utroque casu relinquere huiusmodi bona tali Ecclesiae. In contrarium autem est, quia in dicto cap. statutum: dicitur monachum factum Episcopum, vendicare sibi hereditatem paternam: ergo simpliciter sibi comparat talium bonorum commoditatem, illam ergo retinere potest, quandiu viuit, satisfaciensque vltimae parti illius canonis, si ea restituat monasterio tempore mortis, & confirmatur, quia cum in iure non sit maior obligatio expresse imposita Episcopo, non est cur nos illam augeamus.

XXIV. In hac re ego non inuenio expressam iuris decisionem, imo nec in authoribus adhuc reperi hanc dubitationem expresse tractatam. Videtur autem probabiliter posse distingui inter bona acquisita ex redditibus Episcopatus, vel aliunde comparatis, siue fuerint iure hereditario obtenta, siue quocunque alio seculari titulo. De prioribus enim probabilius videtur debere statim relinqui illi Ecclesiae, in qua acquisita fuerunt, qui omnino sunt eius, quasi ex intrinseco titulo, eorumque vsum, & administrationem solum concedebatur huic persona ratione Episcopatus.

XXIII

An transiens ad alium Episcopatum possit deferre bona in illo acquisita, ut eis utatur & fruatur, quoad vsum, vel vsum fructum, quoad tempore mortis restituenda sint priori Ecclesiae; an vero teneatur statim illa relinquere.

XXIV.

Responsio quoad acquisitionem ex redditibus Episcopatus, vel aliunde comparatis, siue fuerint iure hereditario obtenta, siue quocunque alio seculari titulo.

Episcopatus talis Ecclesie; ergo, quacunque ratione dimittat Episcopatum, non potest amplius illa bona apud se retinere, neque eis frui, item quia alias etiam esset magna quantitas pecunie, vel aliarum rerum, quæ vlti consumuntur, posset omnia secum deferre, & illa in sua vita consumere, quod esset in magnum præiudicium talis Ecclesie, idque sine sufficienti titulo, & ratione, cum ille iam tali Ecclesie non inferuiat, & aliam habeat vnde sustentari possit.

XXV. De alijs autem bonis proprio & peculiari titulo acquisitis videtur satis verisimile, quod transeant eum persona, argumento ex cap. *ex transmissa*, de renuntiatione, & cap. *quod a se*, de Clericis coniugatis, ubi Panormitanus. notat bona patrimonialia sequi personam, citans etiam leg. primam. ff. de Collegijs illicitis. & ratio differentie esse potest, quia bona patrimonialia, seu extranea per se non pertinebant ad Ecclesiam, sed solum per accedens ratione conditionis talis personæ. Vnde alij Episcopi per se directè illa sibi acquirunt, & possunt de illis testari, etiam si de bonis intuitu Ecclesie acquisitis non possint, ut notant Panormit. & omnes in cap. 1. de Testamentis; ergo verisimile est translata persona ad alium Episcopatum, transferri cum ea hæc bona patrimonialia, seu secularia.

Dices, si illa iura & hic discursus aliquid probaret, etiam suaderet talia bona transire ad secundum Episcopatum quoad dominium, & proprietatem, quia dicta cap. *ex transmissa*. & *quod a se*, ita loquuntur, & Panormitanus & alij Doctores in eodem sensu aiunt, bona donata Ecclesie à clerico habente in ea beneficium, translata inde persona secum deferre bona, quæ antea erant illius propria. Nihilominus in præfenti non cenfeo tantam extensionem admittendam; nam in dicto capite statum dicitur illa bona esse restituenda ad altare, ad quod sanctificatur, & titulatur. item quia dominium illorum bonorum semel acquisitum fuit primæ Ecclesie, ergo non debet illo priuari, quamvis priuatur persona. tum quia beneficium principis semper intelligitur fieri sine præiudicio tertij; tum etiam, quia afflictis non est augenda afflictio; sic ergo Ecclesia orbata suo pastore, non est simul bonis eius priuanda. Neque alia iura loquuntur in simili specie, sed de clerico seculari capace proprii domini, de quo est longe diuersa ratio, & eodem modo loquuntur citati authores, qui varijs modis explicant, & limitant illam doctrinam etiam in eo casu, & summa omnium est, in illo reddi bona tali clerico, vel ex benigntate potius quam ex iustitia, vel quia in donatione talis conditio inclusa subintelligitur, ex dispositione iuris. In præfenti autem casu nullum habemus simile ius, quare illud extendendum non est in Ecclesie præiudicium.

Quin potius propter has rationes est mihi res valde dubia, an liceat Episcopo in eo casu deferre secum talia bona, etiam quoad vltum, vel vltum fructum, nisi in eo casu, in quo ipse Episcopus illis indigeret ad suam sustentationem, ut si renunciasset Episcopatu, sine transitu ad alium, vel sine aliqua pensione, aut beneficio Ecclesiastico ad suam sustentationem sufficientem. Tunc enim ipsa ratio postulat, ut de bonis quæ ad ipsum pertinebant, alatur. Extra hos vero casus non video sufficiens fundamentum ad limitandum dictum ius, etiam quoad possessionem & vltum fructum talium bonorum, cum ille non sit dominus eorum, & destinatus esse administrator, quia hoc munus solum ratione prælationis illi conueniebat, ut bene notauit Panormit. in cap. primo de Testamentis. in fine.

Quantum in Episcopo regulari extendatur facultas expendendi bona temporalia.

Vltima actio est vltus, seu dispensatio bonorum, XXVIII quæ tertio loco in numero 13. posita est. In qua etiam manifestum est habere Episcopum ampliorem facultatem, quantum religiosus status postulet, vel equius etiam permittat, quæ multo plura in statu Episcopi, quam in statu regulari necessaria sunt. Quæri autem solet, an in hoc vltus habeat Episcopus regularis tam liberam facultatem sicut secularis; Nam quod illam habeat, videtur esse communis sententia, quam tenet Nauarrus, quæstione 1. & 2. de redditibus Ecclesiasticis & Sor. lib. 10. de iustitia articulo vltimo, idem sentit, tamen ex diuersis principijs; Nauarrus enim putat Episcopos etiam seculares non esse veros dominos, imo nec perfectè usufructuarios reddituum Ecclesiasticorum, sed tantum administratores, cum plena facultate vtendi, & disponendi de illis bonis in pios vsus. Hanc autem facultatem sine dubio habet æqualem regularis Episcopus, quia non minus fideliter hoc munus præstare potest, quam secularis, & quia illa facultas conuenit ex vi tituli Episcopalis, qui titulus eiusdem rationis est in vtroque, & hanc sententiam tenuit Cardinalis, in Clementina 2. §. *sed & talia*. de vita, & honestate Clericorum, & videtur fauere Concilium Tridentinum capite 1. de reformatione dicens de Episcopis. *Omni vero ex interdictis, ne ex redditibus Ecclesiæ conuincuos familiares suos, uel studentes, cum & apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, in vi pauperibus distribuunt.* &c. & infra subdit hoc habere locum non solum in Episcopis, sed etiam in quibuscunque tam secularia, quam regularia beneficia obtinentibus ergo idem etiam sentit Concilium de Episcopo regulari, neque ampliorem facultatem seculari concedit. At vero Soto longè diuerso nititur fundamento; ipse enim quæstione 4. eiusdem lib. ex professo probat Episcopos esse veros dominos suorum reddituum, & consequenter, tanquam veros dominos habere liberam dispensationem, cum onerati tamen fideliter implendi onera Episcopalia; postea vero in alio articulo. vlt. facit æquales Episcopos regulares, etiam in ipso dominio, ut supra retulimus: ex quo manifestè concludit, Monachos Episcopos perinde possidere Ecclesiastica bona ac reliquos seculares. Itaque Nauarrus, dum seculares Episcopos re ipsa pauperes facit, æqualitatem inter eos, & regulares constituit, Soto vero, ut eandem faciat æqualitatem, regulares Episcopos diuites facit.

Inter has sententias Nauarri opinio minus improbabilis est; nam fundamentum Soti, quoad hanc partem de dominio regularium Episcoporum, reuera est improbabile. Absolutè vero etiam opinio Nauarri non placet; probabilius enim cenfeo Episcopos seculares esse dominos fructuum suorum, Episcopatum, ut planè sentit D. Thom. dicta quæstione 185. artic. 7. ubi prius dicit Episcopos habere proprium bonorum dominium; postea vero subdit, eandem esse rationem de his redditibus Ecclesiasticis, quæ specialiter sunt Episcopatu deputata, de qua re alibi in opere de Ordine tractari solet. Ex hac ergo inæqualitate, quam regularis, & secularis Episcopus habet in dominio talium bonorum, infero non esse æquales in facultate dispensandi illis. Probatur primo ratione generali, quia maior est potestas domini, quam dispensatoris ex genere suo; ergo etiam in præfenti est maior, quia nullo iure speciali impeditur illa inæqualitas. Secundo declaratur; nam aliqua dispensatio seu vltus talium bonorum

horum esse potest licita Episcopo seculari, quæ non fit regulari, vt v.g. si ille pauperum necessitatibus, & alijs pijs operib. sui Episcopatus sufficienter prouidit, & adhuc habeat superflua de suis redditibus, nihil profecto peccabit, si aliquid donet ob solam cognationem, vel liberalitatem, quidquid Nauarum dicat in citata q. 1. monito 40. num. 12. neque id repugnat Concilio Tridentino, quia fieri potest, si ne dissipatione Ecclesiasticorum bonorum, vt alibi dicemus. Episcopo autem regulari hoc non licet, nisi cum magna moderatione. Præterea in multis casibus licet vterque peccet abundantius donando quam possit, est tamen diuerso modo; nam secularis non peccabit contra iustitiam, sed contra religionem, abutendo bonis aliquo modo sacris, vel contra misericordiam omittendo pauperes propter confanguineos, vel contra obedientiam Canonum Ecclesiasticorum, præsertim dicti Concilij Tridentini. Regularis vero præter hos modos peccabit etiam contra iustitiam, cum ea donet quorum non est dominus, & ultra facultatem dispensandi quam habet. Dices, cui facit iniustitiam, non enim suæ religioni, quia illa nullum ius habet ad talia bona: nec suæ Ecclesiæ, quia illa potius tenetur ex iustitia, portionem suam dare Episcopo. Respondetur, iniustitiam fieri propriæ Ecclesiæ, in qua manet dominium talium bonorum, propter incapacitatem talis personæ; & ideo licet ex iustitia teneatur alere Episcopum; eique administrationem illorum bonorum committere; nihilominus ipse etiam tenetur ex iustitia ius Ecclesiæ illarum seruare.

XXX. Præter hæc Episcopo seculari per se loquendo licitum est habere ditiores suppellectilem, & ampliore familiam quam regulari: nam licet vterque possit, & debeat Episcopalem dignitatem, cum omni decencia & honore tractare, tamen secularis, etiam in hoc aliquantulum excedat, vel nihil, vel saltem non grauiter peccabit, si aliunde sufficientem pauperum curam habeat; regularis vero mea sententia facile poterit in hoc grauiter peccare, quia debet seruare paupertatem religiosam in his, quæ dignitati Episcopali non repugnant. Et simili modo dicā, facilius posse grauiter peccare religiosum Episcopum notabilem pecunie quantitatem per ludum, aut alium modum similem expendendo, quam secularem, ex eodem fundamento. Denique quauis neuter ex his Episcopos possit testari de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, nihil tamen repugnet consuetudine alicubi introduci, vt Episcopi testari possint de illis bonis, & nihilominus ex vi talis consuetudinis non possit testari Episcopus regularis propter incapacitatem personæ, imo fortasse, quoad hoc nunquam posset consuetudo præuallere, quia voto contraria videtur. Et ob eandem causam licet Pontifex possit vtrique Episcopo facultatem testandi concedere, longè tamen facilius, & ex leniori causa Episcopo seculari quam regulari. Imo facultas data seculari, sine ulla causa valida esset, licet illicitè daretur; data autem regulari videtur inualida; nam prior est tantum contra ius humanum, posterior vero includit dispensationē in voto, quæ sine causa data nulla est. Denique patrimonialia bona potest secularis Episcopus liberè expendere, & de eis testari, quod non potest regularis Episcopus. Ex his ergo vt existimo manifestè conuincitur, non habere tam amplam facultatem dispensandi, & expendendi bona temporalia religiosum Episcopum, quam secularem, quamquam auctores non tam accurate, & in particulari hanc comparisonem expenderint. Fortasse tamen Cardinalis & alij, cum hos Episcopos faciunt æquales in libera dispensatione bonorum, non loquuntur de æqualitate in actibus, & radice huius dispensationis, prout à nobis explicata sunt, sed solum in li-

bertate quoad modum dispensandi, vt in proximo sequenti puncto declarabimus.

Vltimò enim ex his constat, quod vltimò etiam loco supra in fine num. 11. proposuimus, quare scilicet dicatur religiosus factus Episcopus habere ampliorē vsum rerum quoad modum, & quandam independentiam ab alterius voluntate. Diximus in tomo præced. in hoc maxime consistere vt re aliqua, non vt propria, quia solum fit ad arbitrium Prælati, & dependenter à voluntate eius, religiosus ergo factus Episcopus iam non habet hanc dependentiam, sed ipso iure, vt sic dicam, & ex vi tituli Episcopatus, potest liberè dispensare talia bona in omnem vsum alias sibi non prohibitum. In hoc ergo rectè æquiparatur Episcopus regularis seculari, & id solum probant fundamenta Soti, Nauar. & aliorum, quia scilicet titulus Episcopalis eiusdem rationis est in regulari, & in seculari Episcopo. Nihilominus tamen, multa sunt prohibita in hoc genere dispensationis Episcopo regulari, quæ non prohibentur seculari. Quod quidem non oportet intelligi, de prohibitione speciali iuris positiuæ; sufficit enim naturalis prohibitio, quæ sequitur ex vi voti paupertatis, & status religiosi, vt declaratum est.

Dices, illam independentiam à facultate alterius, etiam quoad vsum licitos, videtur esse contraria voto paupertatis. Respondetur in primis non esse contrariam, quia est quasi intrinseca tali statui, & ideo Superior qui illum statum concessit, consequenter fecit facultatem vtendi bonis eius quantum eius conditio postulat. Vnde licet hæc dicatur independentia à facultate per hominem (vt sic dicam) concedendam, includit nihilominus facultatem Prælati per ius ipsum datam, quod satis est ad substantiam paupertatis. Quod inde maxime declaratur, quia ipsemet Superior, hoc est, Summus Pontifex, posset in hoc modum ponere Episcopo regulari, limitando modum disponendi de huiusmodi bonis, quia est illi specialiter subiectus per obedientiæ votum, vt statim videbimus, & votum etiam paupertatis retinet, vt hætenus demonstrauius: de essentia autem voti paupertatis est, vt dispositio talium bonorum, ex Superioris arbitrio semper pendeat. Sicut ergo in superioribus diximus, non posse Prælato religionis ita concedere peculium religioso, & facultatem disponendi de illo, quin semper possit à Prælato reuocari, vel determinatus modus præscribi, ita regularis Episcopus non potest in hoc esse omnino independens à Pontifice, sed eius arbitrio in vsum talium bonorum semper debet subesse, & ita satis constat quomodo substantiam paupertatis retineat.

CAPVT XVII.

Ad quid teneatur idem Episcopus quantum ad votum obedientiæ erga Prælatum suæ religionis, aut etiam regulas.

Superest dicendum de obedientia, quæ dupliciter à religiosis exercetur. Primò circa præcepta Prælatorum religionis, quæ ab homine, vt sic dicam, imponuntur; secundò circa obseruationem regulæ religiosæ; & obseruantialis, quæ ratione illius vniciueque regulari competunt. Quantum ergo spectat ad priorem partem tituli, dicendum est, quauis Episcopus regularis substantiale votum obedientiæ retineat, nihilominus ratione illius non teneri ad obediendum Prælati suæ religionis, sed soli Pontifici Summo subesse. Prima pars constat ex dictis, quia hoc votum est maxime de substantia religionis. item quia non repugnat statui Episcopali, vt per se constat. Secunda pars declaratur primò, quia votum obedientiæ, etiam factum in tali religione, non postulat essentialiter actualem subie-

XXXI.
In qua inde-
pendentia
æquiparatur
Episcopo
paupertatis
faciend.

XXXII.

III

I.

1. Assertio
tripartita
pro priore
parte tituli.